

Ўзбекистонда иқтисодий ўсишни таъминлашда инвестициянинг роли

Жомонкулов О

СамДУ тадқиқотчиси

Ўзбекистон Республикаси демократик бозор иқтисодиётини шакллантириш томон йўл олиб, жаҳон хужалиги муносабатларига, халқаро инвестицион ҳамкорлик жараёнига тобора чуқурроқ қушилмоқда. Бозор муносабатларига ўтиш иқтисодиётини таркибий қайта қуриш ва фаол инвестицион фаолиятининг зарурлигини белгилаб беради. Кенг куламда хорижий инвестицияларни жалб этиш, стратегик мақсадларни қўзлайди ва олиб борилаётган давлат сиёсатининг энг муҳим йўналишларидан бири ҳисобланади Ўзбекистон ислохотлар модели ўз самарадорлигини кўрсатиб бормоқда.

Иқтисодий ўсиш- бу ғоят муҳим макроиқтисодий категория бўлиб нафақат ижтимоий ишлаб чиқаришнинг мутлоқ кенгайишининг, шу билан бирга ўсиб бораётган эҳтиёжларни қондириш ва турмуш сифатини яхшилашга доир иқтисодий тизим қобилиятларининг кўрсаткичи бўлиб ҳисобланади. Айнан шунинг учун иқтисодий ўсиш иқтисодий эркинлик ва иқтисодий самарадорлик билан бир қаторда жамиятни ривожлантиришнинг асосий мақсадлари қаторига киритилади.

Умуман олганда, иқтисодий ўсиш деганда муайян давр ичида яратилган товарлар ва хизматлар ҳажмлари, потенциал ва реал ялпи ички маҳсулотнинг кўпайиши, мамлакат иқтисодий кудратининг ошиши тушунилади. Иқтисодий ўсиш, аввало, ишлаб чиқариш ресурслари ва ишлаб чиқарилаётган маҳсулот ҳажмларининг миқдорий кўпайишини, яъни янги ижтимоий маҳсулотнинг ўсишини англатади. Бироқ бундай миқдорий ўзгаришлар муқаррар равишда сифат туб ўзгартиришлари: фан-техника тараққиёти ва аҳолининг касбий даражасини ошиши, микро ва макро даражалардаги ташқи этиш ва бошқариш шакллари, шунингдек, инсоннинг умумий маданий, маърий даражаси ва моддий таъминланганлигини ошиши

муносабати билан ишлаб чиқришнинг шахсий ва ашёвий омилларининг такомиллашуви билан боғланган. Бунда ушбу ўзгаришлар нафакат соф иқтисодий омиллар, шу билан ижтимоий, сиёсий, демографик, психологик омиллар билан ҳам боғлиқдир. Иқтисодий дастурнинг энг муҳим устивор вазифаларни мақсадга йўналтирилган ҳола ва тизимли амалга ошириш натижасида ўсишнинг барқарор юқори суръатларини макроиқтисодий мувозанатликни сақлаш, мамлакат иқтисодиётини таркибий ўзгариш, модернизациялаш ва диверсификациялаш таъминлайди. Инвесторларнинг у ёки бу мамлакатга сармоя киритишга тайёрлиги, жалб қилинаётган хорижий инвестициялар ҳажми, уларнинг таркиби ва динамикаси авваламбор, у ёки бу мамлакатнинг маҳаллий ҳамда хорижий инвесторлар учун инвестицион жозибадорлиги яъни мамлакатда мавжуд бўлган инвестиция иқлимига боғлиқдир. Мамлакатдаги хорижий инвестициялар оқимига таъсир этувчи шарт-шароитлари “Инвестицион иқлим” деб аталувчи умумий тушунча остида бирлашган турли хил омиллар мажмуига боғлиқ. Инвесторлар у ёки бу мамлакатда қандай шароитда фаолият юритишларига бефарқ эмаслар ва бу ерда асосий инвестицион сиёсат ва инвестиция иқлимига тегишлидир. Инвестиция сиёсати иқтисодиётнинг самарадорлигини ошириш, маҳсулот ва миллий даромад ўсишини таъминланишига боғлиқ бўлган капитал қўйилмаларнинг энг устивор йўналишларни белгилайди. Инвестиция иқлими инвестицияларга нисбатан ҳудудда, тармоқда вужудга келган вазиятларнинг ижобийлик даражасини характерлайди. Амалиёт шуни курсатадики, инвесторлар сиёсий ва иқтисодий барқарорлиги билан ажралиб турувчи мамлакатларга қизиқиш курсатадилар.

Инвестицион иқлим сармоя киритишнинг имконияти ва самарадорлигини, инвестиция жозибадорлик мамлакатнинг сармояни жалб қилишдаги афзалликларни белгилайди.

Бозор муносабатларига ўтиш иқтисодиётни таркибий қайта қуриш, иқтисодий бошқарув усуллари ролини кучайтириш иқтисодий ривожланиш

муоммоларини ҳал қилишда ҳудудларда ва минтақаларнинг фаолиятини фаоллаштиришни тақоза этади.

Давлатнинг инвестиция сиёсати Ўзбекистонда ислохотларнинг илк босқичида иқтисодиёт чуқур таркибий ўзгартиришга, тармоқларга ва ишлаб чиқаришга капитал киритмалар тузилмасини ўзгартиришга юналтирилган эди. Шу мақсадда Давлат инвестиция дастурлари ишлаб чиқилди ва жорий этилди.

Иқтисодий ўзишнинг максимал сураётларни таъминлаган ҳолда мамлакатнинг мавжуд ресурс салоҳиятидан янада тулиқроқ фойдаланиш янги иқтисодий тармоқ тузилмасини шакиллантиришнинг бош мезони бўлмоғи лозим.

Ўзбекистоннинг олдинги тўплаган ишлаб чиқариш, илмий техникавий ва кадрлар салоҳиятини ҳисобга олиб иқтисодиётдаги таркибий ўзгаришлари етралича тўлиқ шакилланган кўп тармоқли хўжалик мажмуасини яратишга юналтирилиши, бундай мажмуаларнинг мақсади эса ишлаб чиқарилаётган аксарият маҳсулот турларига ички талабни қондириш билан бирга истиқболли ва рақоботбардош ишлаб чиқаришларни ўзлаштиришга буйсиндириш керак. Бу шуни билдирадики, янги ишлаб чиқаришларнинг пайдо бўлиши мавждуларнинг янгиланиши ва қайта таъминланиши, охир оқибатда маҳсулот турини кўпайтириш ва унинг сифатини яхшилашга олиб келиши зарур. Миллий иқтисодиётимизни модернизация қилиш, жаҳон молиявий инқирознинг салбий оқибатларини бартараф этиш, иқтисодий ўсишнинг макроиқтисодий мутаносиблиги ва барқарор суръатларини, иқтисодиёт тармоқларининг барқарор ишлашини таъминлаш, аҳоли бандлигига кўмаклашиш, экспорт қилувчилар, саноатнинг етакчи тармоқлари корхоналар ҳамда кичик бизнесни аниқ манзилли қўллаб-қувватлаш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2008 йил 28 ноябрдаги “Иқтисодиётнинг реал сектори корхоналарини қўллаб-қувватлаш, уларнинг барқарор ишлашини таъминлаш ва экспорт салоҳиятини ошириш чоратадбирлари дастури тўғрисида”ги РФ-4058-сонли Фармони қабул қилинди.

Инвестиция муҳитининг муҳим таркибий давлатнинг қонунчилик базасидир. Ўзбекистонда давлат мустақиллиги қарор топган нисбатан қисқа вақт оралиғида ишончли меъёрий – ҳуқуқий база яратилди.

Конференция иштирокчиси анкетаси

Ф.И.Ш.	Жомонкулов Ойбек
Иш жойи	СамДУ
Эгаллаган лавозими	Тадқиқодчи
Илмий унвони	
Илмий даражаси	
Боғланиш телефон рақами	
Секция номи	II-секция. Миллий иқтисодиётнинг барқарор ривожланишида инвестицияларнинг ўрни
Конференциядаги маърузаси номи	Ўзбекистонда иқтисодий ўсишни таъминлашда инвестициянинг роли